

GENEL KURUL'DA YASAMA SÜRECİ

Semra GÖKÇİMEN
TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdür Yardımcısı
Yasama Derneđi Başkan Yardımcısı
sgokcimen@tbmm.gov.tr

**KADINLARA YÖNELİK ÇALIŞMALAR YÜRÜTEN
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ
YASAMA SÜRECİNE KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ
SEMİNERİ**

**5-6 Kasım 2009
ANKARA**

Tasarı ve tekliflerin Genel Kurul'da görüşülmesi

1. Genel Kurul

Genel Kurul TBMM'nin yasama ve denetim faaliyetlerinin görüşülüp tartışıldığı ve nihai kararın verildiği üst karar organıdır.

Tasarı ve teklifler komisyonlarda görüşülüp bir raporla Meclis Başkanlığına sunulduktan sonra, Genel Kurul gündemine girer. Genel Kurulca kabul edilen tasarı ve teklifler kanunlaşmış olur.

Genel Kurul'da kanun yapım süreci Anayasa ve İçtüzük'te usul açısından bazı kurallara bağlanmıştır. Anayasa Mahkemesi kanunları şekil bakımından da incelediğinden, bu kurallara uyulmaması Mahkeme'nin iptal kararı vermesine neden olabilmektedir. Bu nedenle Genel Kurul çalışmalarında bu kurallara titizlikle uyulmaya çalışılır.

2. Genel Kurul'un çalışma günleri ve saatleri

Genel Kurul Salı, Çarşamba ve Perşembe günleri saat 15:00-19:00 saatleri arasında çalışır. Ancak, Danışma Kurulu'nun önerisi üzerine Genel Kurul farklı günlerde ve farklı saatlerde çalışma kararı alabilir. Uygulamaya bakıldığında Genel Kurulun; Salı günleri saat 15.00'de, Çarşamba ve Perşembe günleri ise daha erken saatlerde açıldığı ve gece geç saatlere kadar çalışmalarını sürdürdüğü görülmektedir. Genel Kurul istisnai olarak Cuma günleri de çalışabilmektedir.

3. Toplantı yeter sayısı

TBMM Genel Kurulu'nun toplantıya başlayabilmesi için Genel Kurul'da en az üye tamsayısının üçte biri olan 184 milletvekilinin olması gerekir. Bu sayıya toplantı yeter sayısı denir. Birleşimi yöneten Başkan Birleşimi açtıktan sonra Genel Kurul'u gözlemleyerek 184 milletvekilinin bulunduğu kanaat getirirse, toplantı yetersayısının var olduğunu ifade ederek görüşmeleri başlatır. Bu konuda tereddütü varsa elektronik cihazla yoklama yapar. Yapılan yoklamada toplantı yetersayısı bulunamazsa birleşime ara verilir. Yapılan ikinci yoklamada da bulunamaması durumunda Birleşim kapatılır.

Toplantı başladıktan sonra ise her zaman yoklama yapılması mümkün değildir. Görüşmeler sırasında işaretle oylamaya geçilmesinin hemen öncesinde en az 20 milletvekili tarafından yoklama isteminde bulunulabilir. Bu durumda Başkan 20 üyenin Genel Kurul'da bulunduğunu tespit ettikten sonra elektronik cihazla yoklama yapar. Görüşmelerin devam etmesi için yine en az 184 milletvekilinin Genel Kurul'da bulunması gerekir.

Toplantıya katılmama milletvekili açısından çeşitli sonuçlar doğurur. Belirli sayıda toplantıya katılmayan milletvekillerinin aylıklarından kesinti yapılabileceği gibi, katılmamanın belli bir sınıra ulaşması halinde üyeliklerinin düşmesine de karar verilebilir.

4. Genel Kurul'un gündemi

Genel Kurul çalışmalarını gündeminde bulunan işleri sırasıyla görüşerek yürütür. Genel Kurulun gündemi aşağıdaki bölümlerden oluşur:

1. Başkanlığın Genel Kurula sunuşları:

Çeşitli konular hakkında Başkanlıkça Genel Kurula bilgi verilmektedir. Bu konular şöyle sıralanabilir:

- Cumhurbaşkanlığı tezkereleri,
- TBMM Başkanlığı tezkereleri,
- Başbakanlık tezkereleri,
- Komisyon başkanlığı tezkereleri,
- Karma komisyon raporları,
- Doğrudan gündeme alma önerileri,
- Olağanüstü toplantıya çağrı önergesi
- Diğer sunuşlar

2. Özel Gündem

Anayasa ve İçtüzüğün emredici hükümleri gereğince belli bir sürede sonuçlanması gereken işler özel gündemde görüşülür. Özel gündem, Danışma Kurulu'nca belirlenir ve Genel Kurul'da karara bağlanır. Özel gündemde görüşülecek iş, özelliği nedeniyle ayrı bir gündemde görüşülecek olan iş değildir; süreye bağlı olması nedeniyle gündemin içinde ayrı bir başlık altında görüşülecek olan bir iştir. Bunlar;

- Bütçe ve kesin hesap kanun tasarıları,
- Hükümet programının okunması, görüşülmesi ve oylanması,
- Genel görüşme,
- Meclis araştırması komisyonu raporlarının görüşülmesi,
- Gensoru öngörüşmeleri ve görüşmeleri,
- Meclis soruşturması önergelerinin ve komisyon raporlarının görüşülmesi,

3. Seçimler

TBMM Başkanının seçimi, komisyonlara üye seçimi, RTÜK'e ve Sayıştay'a üye seçimi gibi işler bu başlık altında yapılmaktadır:

4. Oylaması Yapılacak İşler:

Kimi durumlarda herhangi bir görüşme yapılması gerekmekte, sadece oylama yapılması gerekmektedir. Örneğin; tüm görüşmeleri bitip sadece oylaması kalmış kanun tasarı ve teklifleri, güvensizlik önerileri ve güven istemi gibi.

5. Meclis Soruşturması Raporları:

Meclis soruşturması açılmasına dair yapılan ilk görüşmeler özel gündemde yapılırken, Meclis soruşturması kurulduktan sonra bu komisyonun raporları bu başlık altında görüşülmektedir.

6. Genel Görüşme ve Meclis Araştırması yapılmasına dair öngörüşmeler:

Genel Görüşme ya da meclis araştırması yapıp yapılmamasına karar vermek için yapılacak öngörüşmeler bu başlık altında yapılır. Açılması kabul edilen genel görüşme ile kurulan araştırma komisyonu raporu sonunda yapılması gereken genel görüşme özel gündemde yapılır.

7. Sözlü Sorular:

Sözlü sorulara soru yöneltilen Başbakan veya ilgili bakanlar bu bölümde cevap verirler. İçtüzüğün 98 inci maddesinde haftada iki birleşimden az olmamak koşuluyla birleşimin başında birer saatin üstünde süre ayrılmasına olanak tanımıştır. Uygulamada da Salı günlerinin tümünün 1 saati sözlü sorular olmak üzere denetim konularına ayrılması; Çarşamba günü birleşimin başında bir saat süreyle sözlü soruların görüşülmesi yoluna gidilmektedir.

8. Kanun tasarı ve teklifleriyle komisyonlardan gelen diğer işler:

Genel Kurul “kanun yapımı” ya da tam anlamıyla yasama işini bu başlık altında yapmaktadır. Komisyonlarca görüşülen kanun tasarı ve tekliflerine ilişkin sıra sayıları (komisyon raporları) ile yasama dokunulmazlığı dosyalarına ilişkin Karma Komisyon raporları bu bölümde sırayla görüşülür.

Her dönemin başında Genel Kurul haftalık çalışmalarını genel olarak düzenler. Bu konu öncelikle Danışma Kurulu’nda görüşülür ve Danışma Kurulu’na getirilen öneriler Genel Kurul’ca karara bağlanır.

Dönemin başında yapılan bu düzenlemeyle haftanın hangi günlerinde hangi işlerin görüşüleceği genel olarak belirlenmektedir. Buna göre Genel Kurul’da salı günleri 1 saat sözlü soruların ardından genel görüşme ve meclis araştırması yapılmasına dair öngörüşmelerin, çarşamba günleri 1 saat sözlü soruların ardından kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işlerin, perşembe günleri sadece kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işlerin görüşülmesine ve Başkanlığın Genel Kurul’a sunuşları ve

seçim işlerinin ise her gün yapılabilmesine karar verilmektedir. Bu uygulama bugüne kadar bir Meclis teamülü haline gelmiştir.

Ancak uygulamada Danışma Kurulu veya siyasi parti grubu önerilerinin Genel Kurul tarafından kabul edilmesiyle dönem başında yapılan bu programdan vazgeçilerek gündem maddelerinin görüşme günlerinde değişiklikler yapılabilmektedir. Bazı haftalar sözlü soruların görüşülmeyle sadece kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşüldüğü görülmektedir.

5. Gündem dışı konuşmalar

Gündem dışı konuşmalar birleşimin hemen başında, gündeme geçmeden önce yapılır.

İçtüzük, Meclis Genel Kurulu'na belli konuların duyurulmasında zorunluluk bulunan olağanüstü acele hallerde milletvekilleri ve hükümete söz verileceğini öngörmektedir. Bir yörede meydana gelen doğal afet, bir toplumsal olay veya dış politikadaki sıcak bir gelişme üzerine yapılan gündem dışı konuşmayla Genel Kurul bilgilendirilmiş olmaktadır. Gündem dışı konuşma bir denetim mekanizması olmamakla birlikte, kısmen denetim işlevi gören bir mekanizmadır.

Bir birleşimde gündem dışı konuşma verilmesi birleşimi yöneten başkanın takdirindedir. Milletvekilleri gündem dışı söz taleplerini o gün Genel Kurul'u yönetecek Meclis Başkanvekiline sunarlar.

Birleşimi yönetecek başkan, konunun önemi ve güncelliği, siyasi parti grupları arasındaki denge, aynı konu, aynı milletvekili gibi kıstaslar gözeterek söz taleplerini verir. Bir birleşimde, en çok üç milletvekiline gündem dışı söz verilebilir. Uygulamada da 3 milletvekiline her birleşimin başında gündem dışı söz verildiği görülmektedir.

Gündem dışı konuşmanın süresi 5 dakikadır. Dolayısıyla bir birleşimde üç milletvekiline gündem dışı konuşma verilmesi halinde ayrılan süre 15 dakika ile sınırlıdır.

Hükümet bir gündem dışı konuşmaya 20 dakika süreyle cevap verebilir. Böylece, bazen gündem dışı konuşmalara ayrılan süre 1 saati aşabilmektedir.

Parlamentar denetim yolları belli yöntem kurallarına ve sürelerle bağlı olarak işler. Bu durum, kamuoyunun gündeminde yer alan güncel konuların zamanında tartışılmasını engelleyebilmektedir. Örneğin, bir soru önergesi cevaplandırıldığında kimi zaman güncelliğini kaybetmiş olur. Seçim bölgesinde ya da ülkede yaşanmakta olan belli bir sorunu Genel Kurul'a yansıtmak isteyen bir milletvekilinin, gündemin olağan akışı içerisinde bunu gerçekleştirebilmesi olanaksız olmasa bile çok güçtür.

Gündem dışı konuşmayı milletvekilleri ve Hükümet talep edebilir.

Hükümet'in gündem dışı söz isteminde bulunması durumunda birleşimi yöneten başkanın takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bu istemi yerine getirmek zorundadır. Hükümetin 20 dakikalık gündem dışı konuşmasından sonra, siyasi parti gruplarına 10'ar dakikayı geçmemek üzere söz hakkı doğar. Ayrıca, grubu bulunmayan partilerin milletvekillerinden birine ya da bağımsızlardan birine 5 dakikayı geçmemek üzere söz verilir. Dolayısıyla Hükümet'in gündem dışı konuşma talebinde bulunması halinde genel görüşme benzeri bir görüşme yapılmaktadır.

Sivil toplum kuruluşları (STK) gündeme getirilmesini istedikleri sorunlarını, ilgili olduğunu düşündükleri milletvekillerine ileterek gündem dışı konuşmalarla gündeme getirilmesini isteyebilirler. Doyurucu bilgi ve belgelerle başvurulması hem milletvekilinin konuyu sahiplenmesine hem de haklı konuların kamuoyunun gündemine getirilerek tartışılmasına olanak tanır. Hatta sorunların STK'ca 5 dakikalık bir metin haline getirilerek milletvekillerine varsa diğer destekleyici bilgi ve belgelerle sunulması ikna edici olmaları ve konunun Meclis'e taşınması açısından önemlidir.

Genel Kurul'da haftalık görüşme programı

SALI GÜNLERİ

- Yoklama (Başkan tereddüte düşerse elektronik cihazla yoklama yapar.)
- Gündem dışı konuşmalar (3 milletvekili)
- Başkanlığın Genel Kurul'a sunuşları.
- Seçim
- Sözlü sorular (1 saat süreyle)
- Genel görüşme ve meclis araştırması yapılmasına dair öngörüşmeler

ÇARŞAMBA GÜNLERİ

- Yoklama (Başkan tereddüte düşerse elektronik cihazla yoklama yapar.)
- Gündem dışı konuşmalar (3 milletvekili)
- Başkanlığın Genel Kurul'a sunuşları.
- Seçim
- Sözlü sorular (1 saat süreyle)
- Kanun tasarısı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işler

PERŞEMBE GÜNLERİ

- Yoklama (Başkan tereddüte düşerse elektronik cihazla yoklama yapar.)
- Gündem dışı konuşmalar (3 milletvekili)
- Başkanlığın Genel Kurul'a sunuşları.
- Seçim
- Kanun tasarısı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işler

6. Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurul'da görüşülmesi

A. Komisyon Raporlarının Gündeme Alınması

Kanun tasarı ve teklifleri havale edildikleri esas komisyonca karar bağlandıktan sonra bir rapora bağlanarak Meclis Başkanlığı'na sunulur. Bu raporlar Kanunlar ve Kanunlar Müdürlüğünde görevli yasama uzmanlarınca incelenir ve basım için hazırlanarak TBMM basım evine gönderilir. Komisyon raporlarına basım evinde geliş sırasına göre bir numara verilir. Bu numara "sıra sayısı" olarak adlandırılır ve ilgili komisyon raporu artık bu sıra sayısı ile anılır.

Komisyon raporları, sıra sayısı olarak basımlarını takiben siyasi parti gruplarına, komisyonlara, milletvekillerine ve TBMM Genel Sekreterliği'nde ilgili birimlere dağıtılarak Gelen Kâğıtlar listesinde yayımlanır.¹ Dağıtım tarihi ve saati çok önemlidir. Çünkü komisyon raporu, aksine karar alınmadıkça dağıtım tarihinden itibaren 48 saat geçmeden görüşülemez. Bu sürenin sonunda komisyon raporları Meclis gündeminin "Kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işler" kısmının en son sırasına girer. 48 saat geçmeden komisyon raporunun gündeme alınmasını Danışma Kurulu önerebilir. Danışma Kurulu, yapılan ilk çağrıda toplanamaz, oybirliğiyle tespit, teklif yapamaz ve görüş bildiremezse, siyasi parti grupları da ayrı ayrı istemlerini Genel Kurula sunabilirler.

Gündemin son sırasına giren bir komisyon raporu ne zaman görüşülür? diye bir soru akla gelebilir. Burada Danışma Kurulu'nun ve siyasi parti gruplarının taleplerinin büyük önemi vardır. Gündemin son sıralarında yer alan bir rapor Danışma Kurulunun önerisi üzerine, Genel Kurul'ca gündemin ön sıralarına alınması her zaman mümkündür.

Uygulamada da Danışma Kurulu'nun önerisi üzerine (Danışma Kurulu'nun toplanamaması halinde grupların önerisi üzerine) Genel Kurul tarafından bu kısımda yer alan işlerin sırası çok sık değiştirilmekte ve kanunlaşması istenen işler ön sıraya alınarak görüşülmektedir. Dolayısıyla, Genel Kurul gündeminde yer alan bir komisyon raporunun son sıralarda bulunması görüşülmeyeceği anlamına gelmediği gibi, bir işin ön sıralarda bulunması da yakın zamanda görüşüleceği anlamına gelmez.

¹ TBMM Başkanlığı'na sunulan bütün kanun tasarı ve teklifleri, resmî tezkereler ve komisyon raporları ile soru, genel görüşme, meclis araştırması, meclis soruşturması ve gensoru önergelerinin referans bilgisi Meclis içinde yayımlanır. Bütün bu referans bilgilerin yayımlandığı belgenin adı "gelen kâğıtlar listesi"dir. Gelen kâğıtlar listesinde, Genel Kurul'a sevk edilen evraklar ve evrakların başkanlığa geliş tarihleri ayrıca belirtilir. Gelen kâğıtlar, tatil rastlamadığı takdirde, Cumartesi ve Pazar hariç her gün yayımlanır ve ilk birleşim tutanağına eklenir.

Genel Kurul gündemi genellikle Danışma Kurulu veya siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurul’ca alınan kararlarla Salı günleri haftalık veya iki haftalık olarak düzenlenmektedir.

ÖRNEK OLAY

- **328 Sıra Sayısı İstanbul Milletvekili Nimet ÇUBUKÇU ve 25 milletvekilinin Fırsat Eşitliği Komisyonu Teklifi; Adana Milletvekili Nevin Gaye ERBATUR ve 8 milletvekilinin Kadın Erkek Eşitliğini İzleme Kurulu Kanun Teklifi ve İstanbul Milletvekili Ayşe Jale AĞIRBAŞ ve 5 Milletvekilinin Kadın-Erkek Eşitlik Komisyonu kurulması Hakkında Kanun Teklifi ile Anayasa komisyonu Raporu (2/211, 2/112, 2/311) 31 Ocak 2009 tarihinde Komisyon’ca Meclis Başkanlığına sunulmuştur.**
- **Sıra sayısı basılarak 5 Şubat 2009 Perşembe günü dağıtılmıştır.**
- **328 sıra sayılı komisyon raporu 10 Şubat 2009 Salı günü 55 nci Birleşime ait Genel Kurul gündeminin 166 ncı sırasına girmiştir.**
- **10 Şubat 2009 tarihinde toplantıya çağrılan Danışma Kurulu’nun 328 sıra sayılı işin gündemin kanun tasarı ve teklifleriyle komisyonlardan gelen diğer işler kısmının 3 üncü sırasına alınmasını da öngören önerileri aynı tarihli birleşimde Genel Kurul’da görüşülmüş ve kabul edilmiştir.**
- **328 sıra sayılı komisyon raporunun görüşmelerine 10 Şubat 2009 tarihli 55 inci Birleşimde başlanılmıştır.**
- **Sıra sayısı: 328 İstanbul Milletvekili nimet ÇUBUKÇU ve 25 milletvekilinin Fırsat Eşitliği Komisyonu Teklifi;**

B. Genel Kurul’da Görüşmelerin Başlaması

Kanun tasarısı veya teklifi üzerinde görüşmelerin başlayabilmesi için Genel Kurul’da esas komisyon ve Hükümet’in hazır bulunması gerekir. Başkan öncelikle, ilgili esas komisyon ile Hükümet’in hazır olup olmadığını sorar. Esas komisyon yoksa o işin görüşmelerine başlanılamaz. Esas komisyon varsa fakat Hükümet hazır değilse, o işin görüşmeleri bir defaya mahsus olmak üzere ertelenir. Daha sonraki birleşimde esas komisyonun bulunması halinde, artık Hükümet’in varlığı aranmaz ve görüşmelere başlanır.

TBMM İçtüzüğü’nün 45 inci maddesine göre komisyonlar, Genel Kurulda başkan ve başkanvekili veya o konu için seçilmiş özel sözcü veya sözcüler tarafından temsil olunurlar. Bu nedenle Genel Kurulda komisyonun var sayılabilmesi için diğer üyelerin de hazır bulunması gerekmez. Sözü edilen üyelerden birinin hazır bulunmasıyla komisyonun “var” olduğu saptanmış olur. Komisyonun “var” sayılması, sadece görüşmelerin başlayabilmesine

olanak sağlar. Komisyonun kendiliğinden ya da sorulması üzerine görüş bildirebilmesi için, üye tam sayısının 1/3 ünün, komisyona ayrılan yerde hazır bulunması gerekmektedir.

Hükümet temsilcisinin ise mutlaka, görüşülmekte olan tasarı ya da teklifle ilgili bakan olması gerekmez. Herhangi bir bakanın varlığı görüşmelere başlamak için yeterlidir. Ancak rapor üzerinde soru cevap işlemi yapılacağından ve önergelerle ilgili olarak görüş sorulacağından bakanlar genellikle kendilerini ilgilendiren tasarı veya tekliflerin görüşmelerinde Genel Kurul'da hazır bulunur.

Hükümet ve esas komisyon temsilcileri komisyon raporunun görüşmeleri sırasında Genel Kurul'da komisyona ayrılmış bölümde birlikte otururlar. Bu bölüm birleşimi yöneten başkanın sağ tarafındadır. Komisyon sıralarında ayrıca ilgili bakanlık bürokratları yer almakta ve özellikle soru-cevap bölümlerinde hükümet temsilcisi bakana destek vermektedirler.

Gizli oturum kararı alınmadığı sürece görüşmeler halka açık olup TRT 3 kanalından canlı olarak yayınlanmaktadır. **STK temsilcileri ziyaretçiler için ayrılan localardan da Genel Kurul çalışmalarını izleyebilirler.**

C. Tasarı ve tekliflerin Genel Kurul'da genel olarak görüşülme süreci

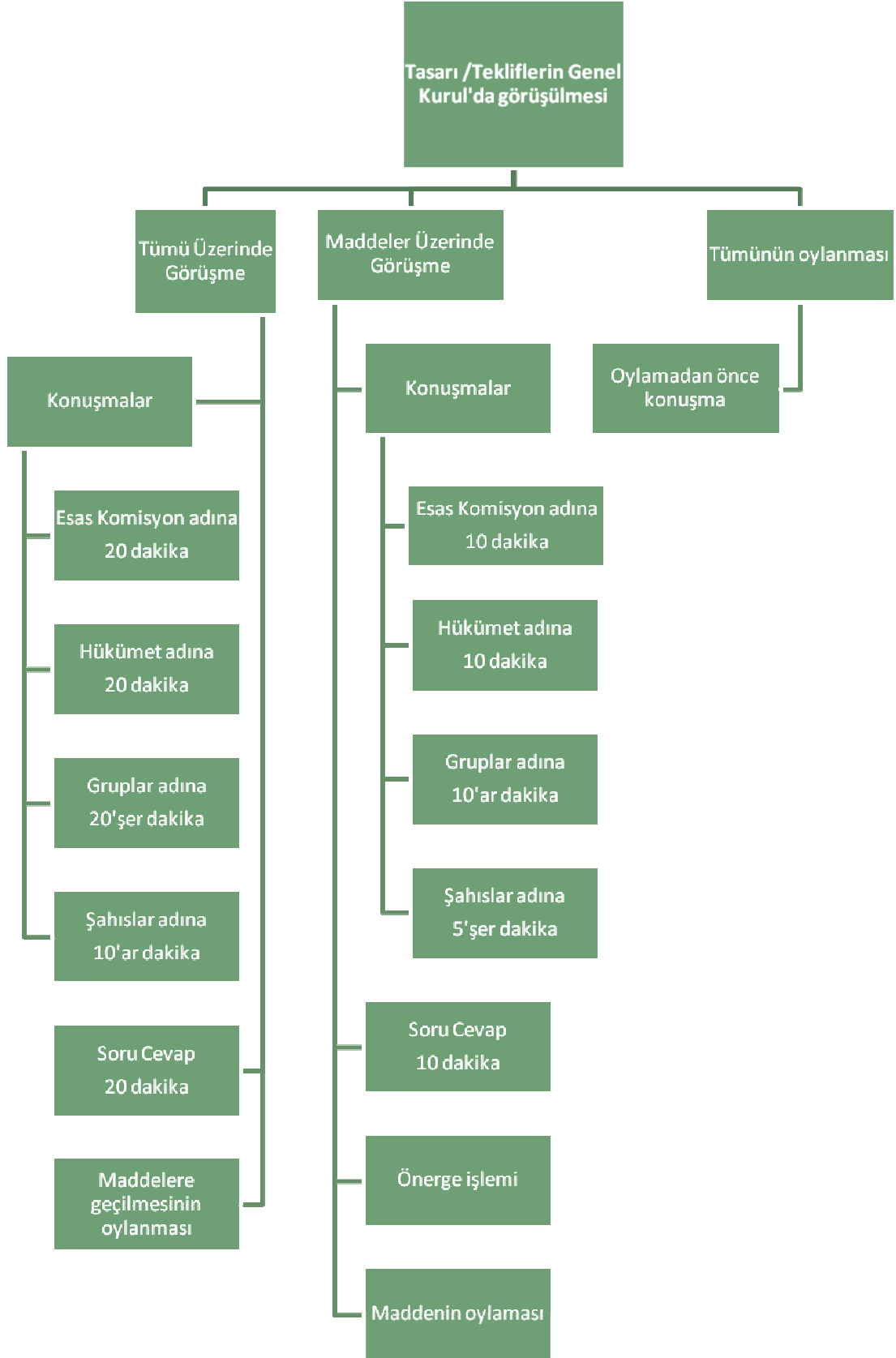
Genel Kurul'da tasarı ve teklifler üzerindeki görüşmeler; konuşmalar, soru cevap işlemi, önerge işlemi ve oylamalar biçiminde dört ana kısımdan oluşmaktadır. Genel Kurul'da yapılan görüşmelerin amacı; her türlü düşünce, görüş ve önerinin milletvekilleri tarafından özgürce ifade edilmesini, böylece tasarı veya teklifin lehinde ya da aleyhindeki görüşlerin sağlıklı bir şekilde dile getirilmesini sağlamaktır.

Tasarı veya tekliflerin Genel Kurul'daki görüşmelerinde söz alabilecek olanlar hükümet, komisyon, siyasi parti grupları temsilcileri ve şahsı adına iki milletvekilidir.

1.Tümü üzerinde görüşmeler:

1.1. Konuşmalar: Genel Kurul'da bir tasarı ya da teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına konuşmalar 20'şer dakikadır. Gruplar adına yapılacak konuşmaların toplam süresi siyasi parti grubu sayısına göre değişmektedir. Örneğin halen TBMM'de 4 siyasi parti grubu mevcut olup, tüm grup temsilcilerinin konuşması durumunda gruplara verilecek toplam süre 80 dakika olur. Görüşmelerde iki milletvekilinin de şahsı adına konuşma hakkı vardır. Grup kuramayan siyasi parti üyeleriyle bağımsızlar ancak şahısları adına konuşma yapabilirler.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurul'da görüşme süreci

Öncelikle, siyasi parti grup temsilcilerine istem sırasına göre söz verilir. Siyasi parti gruplarından önce şahısları adına konuşma yapılamaz. Şahıslar adına ise söz isteyen ilk iki milletvekiline söz verilir. Şahıslar adına söz talebi için yapılan başvuruların aynı anda olması halinde kura çekilir. Esas komisyon ve hükümet istediği zaman konuşabilir. Esas komisyon ve hükümetin şahıslar adına yapılan ikinci konuşmadan sonra söz alması durumunda İçtüzüğün “son söz milletvekilinindir” kuralı gereği şahsı adına bir milletvekiline daha konuşma hakkı doğmaktadır. Bu nedenle uygulamada esas komisyon ve hükümetin genellikle şahsı adına konuşan birinci milletvekilinden sonra konuştukları görülmektedir.

İçtüzüğün 72 nci maddesine göre görüşmeler tamamlandıktan sonra görüşmelerin devam etmesine ilişkin bir önerge verilir ve bu önerge Genel Kurul tarafından kabul edilirse, siyasi parti grupları ve milletvekillerine ikinci defa konuşma hakkı doğar. İkinci defa yapılacak konuşmalarda, konuşma süresi birinci konuşma süresinin yarısı kadardır.

STK temsilcileri görüşülen işe ilişkin görüş, öneri ve sorularını siyasi parti grupları veya şahısları adına konuşma yapacak milletvekillerine önceden iletmek suretiyle Genel Kurul’da gündeme gelmesini ve tartışılmasını sağlayabilirler.

1.1. Soru cevap işlemi: Tasarı ve teklifin tümü üzerinde konuşmaların tamamlanmasının ardından tümü üzerinde soru cevap işlemi yapılır. Milletvekilleri Hükümet ve esas komisyondan görüşülen işle ilgili soru sorabilirler. Soruların çok olması halinde bu sürenin 10 dakikası sorulara 10 dakikası ise cevaplara ayrılır.

STK’lar görüşülen tasarı veya teklife ilişkin hazırlamış oldukları soruları milletvekillerine ulaştırmak suretiyle, bu soruların Genel Kurul’da gündeme gelmesini sağlayabilirler.

1.2. Tasarı ve tekliflerin maddelerine geçilmesinin oylanması: Konuşmalar ve soru cevap işleminden sonra tasarı ve teklifin maddelerine geçilmesi oylanır. Kanun tasarı veya teklifinin maddelerine geçilmesinin reddedilmesi, tasarı veya teklifin de reddi anlamına gelir. Reddedilen tasarı ya da teklifin ret tarihinden itibaren bir tam yıl geçmedikçe yenilenmesi olanaklı değildir.

Kanun tasarısı veya teklifinin maddelerine geçilmesinin kabul edilmesi ile birlikte maddeler ayrı ayrı görüşülmeye başlanır. Kanun tasarısı veya teklifinin maddeleri kural olarak sırasıyla görüşülür. Ancak İçtüzüğün 83/1 inci maddesine göre Genel Kurul bir maddenin diğerinden önce görüşülmesine karar verebilir.

2. Maddeler üzerinde görüşmeler

2.1. Konuşmalar: Her madde üzerinde konuşmalar yapılır. Maddeler üzerindeki görüşmelerde yine, hükümet, komisyon, siyasi parti grupları temsilcileri 10'ar dakika ve şahsı adına iki milletvekili 5'şer dakika konuşabilir. Yani maddeler üzerindeki görüşmelerde süre, tümü üzerindeki konuşmalardaki sürenin yarısı kadardır. Her madde üzerine tüm grupların ve şahısların konuşması mevcut durumda 50 dakika sürmektedir.

2.2. Soru-cevap işlemi: Konuşmalardan sonra 10 dakika süreyle soru cevap işlemi yapılır.

2.3. Önerge işlemi: Kanun tasarı veya tekliflerinin maddeleri Genel Kurulda görüşülürken aynen kabul edilebileceği gibi, değiştirilerek de kabul edilebilir. Tasarı veya teklifin Genel Kurulda değiştirilerek kabul edilmesi, değişiklik önergelerinin verilmesiyle mümkündür. Değişiklik önergeleri ayrı ayrı işlem görür ve oylanır. Genel Kurul değişiklik yapmak isterse önergeleri kabul eder. Önergeyle maddenin tamamı, bir fıkrası, bendi, cümlesi, ibaresi değiştirilebileceği gibi bunların çıkarılmasına ya da yenilerinin eklenmesine karar verilebilir. Genel Kurul, komisyon metnindeki bir maddeyi istediği şekilde değiştirebilir. Tasarı veya teklife ek, geçici ve yeni maddeler de ilave edilebilir.

2.3.1. Önergelerde aranacak şartlar

Değişiklik önergeleri, Genel Kurul'da milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet tarafından verilebilir. Önergeler sıra sayısının dağıtılmasından itibaren o işin görüşmeleri başlayıncaya kadar tek imzayla önerge verilebilir. Ancak, görüşmelere başladıktan sonra verilecek değişiklik önergelerinde en az 5 milletvekilinin imzasının bulunması zorunludur. Önergelerin, görüşülen madde üzerinde önerge işlemi başlayıncaya kadar verilmesi mümkündür. Önergeler okunmaya başladıktan sonra önerge verilemez.

Hükümetçe verilen önergelerde tek bir bakanın imzası yeterli iken, komisyonca verilen önergelerde toplantı yetersayısı olan üye tamsayısının 1/3'i tutarındaki komisyon üyesinin imzası olmalıdır. 1/3 tutarındaki komisyon üyeleri arasında komisyonu genel olarak ya da görüşmeler sırasında temsile yetkili üyenin de imzası yer almalıdır.

Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dahil her madde için en fazla 7 önerge verilebilir. Komisyon ve Hükümet tarafından verilen önergelerin sayısında herhangi bir sınırlama yoktur. Her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır. Ancak, bu hak; ilgili siyasî parti grubuna mensup milletvekillerince kullanılmaması halinde, diğer siyasî parti grubuna mensup olanlarla bağımsız sayılan

milletvekillerinca kullanılabilir. Bir veya birkaç grubun ilk 7 önergeyi doldurması halinde, geliş sırasına göre en son verilen bir veya birden fazla önerge hakkı diğer gruplara verilir.

Ancak, komisyon metninde düzenlenen kanunun dışında başka bir kanunda değişiklik öngören bir maddenin söz konusu tasarı veya teklife eklenmesi mümkün değildir. Bu şekildeki önergeler Başkanlık'ça işleme alınmamaktadır.

Komisyon metninde bulunmamakla birlikte, komisyon metninde düzenlenen kanunun başka bir maddesinde değişiklik öngören önergeler üzerinde ise yeni bir madde olarak görüşme açılır. Bu tür maddeler komisyon tarafından görüşülmemiş olduğundan, öncelikle komisyonun bu konuda bir karar vermesi sağlanmalıdır. Bu durumda komisyon üye tamsayısının salt çoğunluğunun Genel Kurul'da komisyona ayrılan bölümde hazır bulunması gerekir. Usul olarak önce yeni madde ihdasına dair önerge okutulur, sonra da esas komisyonun salt çoğunluğunun bulunup bulunmadığı kontrol edilir. Komisyon salt çoğunluğu yoksa bu tür önergeler işleme alınmaz. Komisyonun salt çoğunlukla önergeye katılması halinde o önerge üzerinde bir madde gibi işlem yapılır.

Görüşülmekte olan tasarı veya teklife geçici bir madde eklenmesine dair önergelerde komisyonun salt çoğunluğu aranmamaktadır. Bu tür önergeler normal değişiklik önergeleri gibi işlem görmektedir.

Değişiklik önergesinin aşağıda belirtilen şartları taşıması gerekmektedir:

- Önergelerde; değiştirilmesi, kaldırılması veya eklenmesi istenen hükümler açıkça belirtilir. Açık olmayan ve şarta bağlı önergeler işleme konulmaz.
- Değişiklik önergeleri gerekçeli olarak verilir. Gerekçesiyle birlikte değişiklik önergesi beşyüz kelimedenden fazla ise, önerge sahibi önergesine beşyüz kelimeyi geçmeyen bir özet eklemek zorundadır. Bu durumda Genel Kurul'da özet okunur. Önergenin tamamı ise tutanağa eklenir.
- Komisyon raporunu destekleyici yönde imzası bulunan komisyon üyesi Genel Kurul'da değişiklik önergesi veremez veya verilmiş bir önergeye imza atamaz.

2.3.2. Önergelerinin Tabi Olduğu Süreç

Başkan, değişiklik önergelerinin birer suretini komisyona, hükümete, siyasi parti grupları ve stenograflara dağıtır.

Önergeler, madde üzerinde verilen önergelerin ilk okumasının yapılması anına kadar verilebilir. Bu vakte kadar çekilen önerge varsa sıradaki diğer önergeler işleme alınabilir. Ancak ilk okumaya başladıktan sonra önergelerin çekilmesi durumunda sıradaki diğer önergeler işleme alınmaz.

Değişiklik önermeleri önce verilmiş sırasına göre okunur ve işleme alınır. İlk okuma sırasında önerenin gerekçesi okunmaz. Daha sonra aykırılık sırasına göre önermeler tekrar okutulup işleme alınır. İkinci okumadan sonra birleşimi yöneten başkan, komisyon ve hükümet temsilcisine önermeye katılıp katılmadıklarını sorar. Komisyon veya hükümetin katılmadığı önerge hakkında önerge sahibinin 5 dakikalık konuşma hakkı vardır. Önerge sahibi konuşmak yerine önerenin gerekçesinin okunmasını da isteyebilir. Daha sonra önerge işaret oyuna sunulur. Önerenin kabul edilmesi halinde o madde kabul edilen önerge doğrultusunda oylanır.

Komisyon metninin Genel Kurul'da değiştirilmesini sağlayacak olan değişiklik önermeleridir. Bu nedenle STK'lar görüşülmekte olan işte bir değişiklik yapılmasını arzu ediyorlarsa, bu konuda bir hazırlık yapmaları gerekecektir. Ancak bir önerenin kabul edilebilmesi için Hükümet ve komisyon temsilcisinin desteğini alması neredeyse zorunludur. Komisyon ve Hükümetin katılmadığı önermeler, çoğunlukla reddedilmektedir. Değişiklik önermeleri STK'larca maddeye itirazlarının kayıtlara geçmesi için de kullanılabilir. Hükümetin olumsuz yaklaşımının önceden belli olması durumunda milletvekilleri konunun bir defa daha Genel Kurul'da tartışılması ve görüşlerinin tutanaklara geçmesi için de değişiklik önermesi verebilmektedir.

STK'lar komisyon metninde değişmesini istedikleri maddeler konusunda gerekçelerini de oluşturarak değişiklik metinlerini milletvekillerine ulaştırabilir ve bunların Genel Kurul'da gündeme getirilmesi talebinde bulunabilirler.

2.4. Maddenin oylanması: Konuşmalar, soru-cevap ve önerge işlemlerinden sonra her madde ayrı ayrı oylanır. Önerenin/önermelerin kabulü halinde, madde önergede/önermelerde öngörülen değişiklikler doğrultusunda oylanır. Maddenin reddedilmesi halinde ise tasarı veya teklif metninden çıkarılır.

3. Tasarı ve teklifin tümünün oylanması

Kanun tasarı veya tekliflerinin maddelerinin görüşülmesini takiben Başkan maddeler üzerinde görüşmelerin tamamlandığını bildirir. Kanun tasarı ve tekliflerinin kanunlaşabilmesi için tümünün oya konulması gerekmektedir.

3.1. Yeniden görüşme (tekrir-i müzakere): Tasarı ve teklifin tümünün oylanmasından önce, belli bir maddesinin yeniden görüşülmesi gerekçeli bir önerge ile esas komisyon veya hükümet tarafından istenebilir. Bu istem Danışma Kurulunun görüşü alındıktan sonra Genel Kurulca, görüşmesiz ve işaret oyuyla karara bağlanır. Yeniden görüşme kararı verilirse, daha önce görüşülüp kabul edilen madde tekrar görüşülür. Ancak bir madde sadece bir kez yeniden görüşülebilir.

Genel Kurul'da oylanıp kabul edilen bir maddenin, o tasarı veya teklifin tümünün son oylamasından önce yeniden görüşme (tekrir-i müzakere) yoluyla değiştirilebileceğinin bilinmesi STK için önemli bir bilgidir. Bu yöntemle kabul edilen bir madde yeniden görüşülerek değiştirilebilir.

3.2. Oyunun rengini belirtmek üzere söz verilmesi: Tasarı ve teklifin tümünün oylamasından önce oyunun rengini belli etmek üzere lehte ve aleyhte birer milletvekiline 5'er dakika süre ile söz verilir. **Bu konuşmalar STK'ların artık o işin kanunlaşmasından önce özellikle itirazlarını bir milletvekili aracılığıyla kayda geçirebilmeleri için son fırsat olacaktır.**

Tüm bu işlemler bittikten sonra tasarı ve teklifin tümü oylanır. Kabul edilmesi durumunda tasarı ve teklif kanunlaşmış olur. Reddedilmesi durumunda ise kanunlaşma süreci durur ve tasarı ve teklif reddedilmiş olur.

D. Oylamalar ve karar yetersayısı

Genel Kurul'da karar alabilmek için gerekli çoğunluğun varlığını tespit etmek için yapılan işleme oylama denir. İşaretle, açık ve gizli oylama olmak üzere 3 çeşit oylama vardır. Anayasa, kanunlar ve İçtüzük hangi ilerin nasıl oylanacağını düzenlemiştir.

İşaretle oylama genellikle el kaldırmak suretiyle yapılır. İşaretle oylamada milletvekili el kaldırmak suretiyle oyunu açıkça kullanmakta ancak, oyu kayıt altına alınmamaktadır. Başkan ve katip üyeler arasında el kaldıranların sayısında anlaşmazlık olursa işaretle oylama elektronik cihazla tekrarlanır. Oylama işaretle yapılmışsa daha sonra kimin tasarı ya da teklifin lehinde veya aleyhinde oy kullandığını tespit edilemez.

Açık oylama elektronik oylama cihazıyla yapılır. Açık oylamada hangi milletvekilinin ne yönde oy kullandığı listesi Meclis tutanaklarına eklenir.

Gizli oylama ise milletvekilinin ne yönde oy kullandığının hiçbir şekilde belirlenemediği bu konuda herhangi bir kaydın olmadığı oylama şeklidir. Gizli oylama adı okunan üyeye bir zarf ve beyaz (kabul), kırmızı (red) ve yeşil (çekimsiz) renkli üç pusulanın verilmesi ve üyenin bunlardan birisini kapalı kabinde zarfa koyması suretiyle yapılır.

Genel Kurul'da oylamaların büyük bir kısmı işaretle oylamayla yapılmaktadır. İÇTÜZÜK'te açıkça işaretle yapılacağı belirtilen işlerin işaretle yapılması zorunludur. Örneğin İÇTÜZÜK, değişiklik önermelerinin işaretle oylanacağını açıkça belirttiği için önermelerin başka şekilde oylanması mümkün değildir. İÇTÜZÜK'te oylama ile ilgili bir açıklık yoksa kural olarak o iş işaretle oylanır. İÇTÜZÜK'te istem üzerine gizli oylamaya olanak tanınmış olmakla birlikte bu yöntem diğer kurallarla birlikte değerlendirildiğinde fiilen uygulanamamaktadır. Dolayısıyla gizli oylama sadece Anayasa ve İÇTÜZÜK'te zorunlu olarak yapılması gereken hallerde yapılır. İÇTÜZÜK açık oylamanın hangi hallerde yapılacağını açıkça saymıştır. Bu hallerde açık oylama yapılması zorunludur. Örneğin uluslar arası antlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin tasarıların oylaması açık oylamayla yapılır. Bu haller dışında açık oylamanın yapılabilmesi için o iş için işaretle veya gizli oylama yapılmasının zorunlu kılınmamış olması ve en az 20 milletvekilinin istemde bulunması gerekir.

STK'lar için özellikle istem üzerine açık oylama yapılabildiğinin bilinmesi önemlidir. Yeter sayıda milletvekilini harekete geçirerek bazen bir maddenin, bazen tasarı veya teklifin tümünün oylaması açık oylama şeklinde yaptırılması talep edilebilir. Böylece STK temsilcileri kendileri için önemli olan o işin oylamasında kimin hangi yönde oy kullandığını bilmiş olurlar.

Yapılan oylamalar sonucunda bir karar alabilmek için karar yetersayısının bulunması gerekir. Anayasa'nın 96 ncı maddesine göre karar yeter sayısı üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından (139) az olmamak kaydıyla toplantıya katılanların salt çoğunluğudur. TBMM İÇTÜZÜĞÜ'nün 146 ncı maddesine göre oya sunulan tüm konular, Anayasa, kanunlar ve İÇTÜZÜK'te ayrıca bir düzenleme yoksa, toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğudur.

Dolayısıyla herhangi bir kanun tasarı veya teklifinin maddelerinin ve tümünün kabul edilebilmesi için toplantıya katılanların sayısına göre değişmekle birlikte en az 139 milletvekilinin olumlu oyu gerekmektedir.

Anayasanın değiştirilmesine ilişkin kanun tekliflerinin kabul edilebilmesi için Anayasanın 175 inci maddesinde farklı bir karar yeter sayısı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla sözü edilen kanun tekliflerinde bu maddedeki karar yeter sayıları uygulanacaktır.

Anayasa'nın 87 nci maddesinde genel ve özel af ilanı içeren kanun tasarısı veya tekliflerinin kanunlaşabilmesinin, üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile mümkün olacağı hükme bağlanmıştır. İlgili kanun tasarısı veya teklifinin sadece belli maddeleri af içeriyorsa bu maddelerle ilgili oylamalarda beşte üç çoğunluk aranmakta, diğer maddelerde

ise basit çoğunluk aranmaktadır. Fakat bir maddesi dahi af içeren bir kanun tasarısı veya teklifinin tümü üzerinde yapılacak oylamada beşte üç çoğunluk aranmaktadır.

E. Özel görüşme yöntemi

TBMM İctüzüğü'nün 91. maddesinde “temel kanunlar” başlığı altında düzenlenen özel görüşme ve oylama usulüyle bazı kanun tasarısı ve tekliflerinin Genel Kurulda daha hızlı bir şekilde kanunlaşması sağlanmaktadır. Bu maddede temel kanun tanımı yapılmış ve bu tanım çerçevesinde kapsamlı kanunların görüşülmesinde farklı bir usul getirilmiştir.

Bir kanunun temel kanun olarak görüşülmesine Danışma Kurulu'nun önerisi üzerine Genel Kurul'ca karar verilir. Bir tasarısı ya da teklifin temel kanun olarak görüşülmesine karar verildiğinde maddeler 30 maddeyi geçmeyen bölümlere ayrılır. Bu yöntem kabul edildiğinde maddeler artık ayrı ayrı görüşülmez, bölümler maddeler gibi görüşülür. Madde görüşmelerinden farklı olarak, maddeler üzerindeki soru cevap süresi 10 dakika iken temel kanun biçimindeki görüşmelerde bölümler üzerinde soru cevap süresi 15 dakika olarak belirlenmiştir. Ayrıca, normal görüşmelerde bir madde üzerinde verilebilecek önerge sayısı 7 iken, temel kanun olarak görüşülmesine karar verilen işlerde her madde için en fazla 2 önerge verilebilir. Ancak her siyasi parti grubunun bir önerge verme hakkı saklıdır. Temel kanun yöntemiyle görüşmelerde maddeler okunmaz, maddeler üzerinde değişiklik önergeleri varsa önerge işlemleri yapılır ve maddeler görüşülmeksizin oylanır. Bu usulle görüşülen işlerde yeni bir madde olarak görüşülmesine komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler ile yeniden görüşülmesine karar verilen maddeler üzerinde görüşme açılmakta ve bu maddeler üzerinde de yukarıda ifade edilen sayıda önerge verilebilmektedir.

F. Kanunların Cumhurbaşkanınca yayımlanması

Bir tasarısı ve teklif TBMM tarafından kabul edilmesiyle kanunlaşır ve bir kanun numarası alır. Ancak, Anayasanın 89 uncu maddesine göre Genel Kurul tarafından kabul edilen kanunun vatandaşlar açısından bağlayıcı olabilmesi ve uygulanabilmesi için Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak Resmi Gazete'de yayımlanması gerekir. Kanunların Cumhurbaşkanlığına gönderildiği tarihten itibaren 15 gün içinde Cumhurbaşkanınca ya TBMM'ye iade edilmesi ya da yayımlanması gerekir. Cumhurbaşkanı, yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları bir daha görüşülmek üzere bu konuda gösterdiği gerekçe ile birlikte TBMM'ye geri gönderebilir. Ancak bütçe kanunları bu kurala tabi değildir. Cumhurbaşkanı bütçe kanunlarını TBMM'ye bir daha görüşülmek üzere geri gönderemez.

Cumhurbaşkanı tarafından kısmen uygun bulunmama durumunda TBMM o işin tamamını veya sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşür. Bu görüşme sonucunda gönderilen metin değiştirerek kabul edilebileceği gibi aynen de kabul edilebilir. TBMM, geri gönderilen kanunu aynen kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanı'nca yayımlanır. Meclis, geri gönderilen kanunda değişiklik yaparsa, Cumhurbaşkanı değiştirilen kanunu tekrar Meclis'e geri gönderebilir.

Kanunların yürürlük maddeleri genellikle o kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği şeklinde düzenlenmektedir. Bu durumda Resmi Gazete'de yayımlanan kanun vatandaşlar açısından bağlayıcı hale gelir. Ancak kanunların yürürlük maddesinde daha ileriki bir tarihte de yürürlüğe gireceği öngörülebilir. Bu durumda kanun belirtilen tarihte bağlayıcı hale gelir. Kimi zaman da yürürlük maddelerinde geçmiş bir tarih öngörülebilir. Bu durumda kanun geçmişten başlayarak etkisini gösterir. Bir kanunda yürürlük tarihi hiç belirtilmemişse, yayımlanmasından sonraki 45 inci gün kendiliğinden yürürlüğe girer.

Bu nedenle kanunların yürürlük maddeleri oldukça önemlidir . Her kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girmediği gibi kanunun maddeleri için farklı yürürlük tarihleri de öngörülmüş olabilir. **Bu açıdan STK'ların kanunların yürürlük maddelerini dikkatle incelemesi gerekir.**

STK 'lar TBMM'de 1999 yılından bugüne kadar kabul edilen kanunlara TBMM internet sayfasında yer alan “ kanunlar” bölümünden ulaşabilir. Bu kanunların bir kısmı kod kanun olabildiği gibi çoğunluğu diğer kanunlarda değişiklik öngören çerçeve kanunlardır. TBMM internet sayfasından kabul edilen kanun metinleri görülebilir. Elbette bir kanun birçok kez değişebilmektedir. Çerçeve kanunların getirdiği değişikliklerin ilgili kanunlara işlenmiş haline TBMM internet sayfasından ulaşamamaktadır. Bu nedenle, kanunların yürürlükteki son haline, Başbakanlık tarafından hazırlanan <http://www.mevzuat.gov.tr/> internet adresinden ulaşılabilir.

ÖRNEK OLAY

Tümü üzerinde görüşmeler

- Gündemin 3 üncü sırasına alınan 328 sıra sayılı Kadın Erkek Komisyonu Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine Komisyon ve Hükümet'in genel Kurul'da temsil edildiğinin anlaşılması üzerine 10 Şubat 2009 Salı günü 55 inci Birleşimde başlandı.
- Tasarının tümü üzerinde gruplar ve şahıslar adına konuşmalar yapıldı.
CHP Grubu adına Adana Mv. Nevin Gaye ERATUR (20 dakika)
MHP Grubu adına İzmir Mv. Şenol BAL (20 dakika)
DTP Grubu adına Diyarbakır Mv. Aysel TUĞLUK (20 dakika)
AK Parti Grubu adına İstanbul Mv. Güldal AKŞİT (20 dakika)
Şahsı adına İstanbul Mv. Ayşe Jale AĞIRBAŞ (10 dakika)
(şahsı adına ikinci söz talebinde bulunulmamış, Hükümet ve esas komisyon söz almamıştır.)
- Soru cevap işlemine geçildi(Ancak sisteme giren soru sahiplerinden bazıları bulunamamış veya soruları olmadığını belirtmişleridir.)
- Teklifin maddelerine geçilmesi oylandı ve kabul edildi.

Maddeler üzerinde görüşmeler

- 1 inci madde okundu.
- 1 inci madde üzerinde gruplar ve şahıslar adına konuşmalar yapıldı.
MHP Grubu adına Mersin Mv. Behiç ÇELİK (10 dakika)
DTP Grubu adına İstanbul Mv. Sebahat TUNCEL (10 dakika)
CHP Grubu adına İzmir Mv. Canan ARITMAN (10 dakika)
Şahsı adına İzmir Mv. Canan ARITMAN (5 dakika)
Şahsı adına Adana Mv. Aşkın ASAN (5 dakika)
- Soru cevap işlemi yapıldı. (10 dakika)
Adana Mv. Nevin Gaye ERATUR'un
İstanbul Mv. Sebahat TUNCEL'un
İğdır Mv. Pervin BULDAN'un
Diyarbakır Mv. Selahattin DEMİRTAŞ'ın
Diyarbakır Milletvekili Gültan KIŞANAK'ın
Mersin Mv. İsa GÖK'ün
Sorularına Devlet Bakanı Nimet ÇUBUKÇU cevap verdi.
- Önerge işlemi yapıldı. (2 önerge)
Ağrı Mv. Selma Fatma Salman KOTAN ve arkadaşlarının önergesi okundu.
Maddeye en aykırı olan İstanbul Mv. Ayşe Jale AĞIRBAŞ'ın önergesi okundu ve işlem alındı. Başkan Komisyon ve Hükümet'e önergeye katılıp katılmadığını sordu. Komisyon ve Hükümet önergeye katılmadıklarını belirtti. Başkan sayın AĞIRBAŞ'a konuşmak mı istediğini yoksa gerekçeyi mi okutmak istediğini sordu. Sayın Ağırbaş'ın gerekçesinin okutulması istemi üzerine önergenin gerekçesi okundu. Önerge oylandı ve kabul edilmedi. Daha sonra ilk okunan önerge tekrar okundu ve işleme alındı. Komisyon olumlu görüş bildirerek Genel Kurul'un takdirine bıraktı (yeteri sayıda üye komisyon sıralarında bulunmadığından komisyon katılıyorum ifadesini kullanamaz.) ve Hükümet katıldığını ifade etti. Önerge sahibinin istemi üzerine gerekçe okundu ve önergenin oylanmasına geçildi. Ancak, işaretle oynamaya geçilmeden önce toplantı yetersayısı istendi. Yapılan iki yoklamada da toplantı yetersayısı bulunamadığından Birleşim kapatıldı. Teklifin görüşmelerine 11 Şubat 2009 tarihli 56 ncı Birleşimde devam edildi.
Önerge tekrar oylandı ve kabul edildi.
- Madde kabul edilen önerge doğrultusunda oylandı ve kabul edildi.
- Diğer maddeleri de görüşülerek kabul edildi.
- 25 Şubat 2009 tarihli 62 nci Birleşimde Teklif'in tümü oylandı ve kabul edilerek kanunlaştı. (Teklif'in tümünün oylanmasından önce oyunun rengini belirtmek üzere söz talebinde bulunulmadı.)